

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
POPUKNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society
Havrdina: za Zdravne drage (Ivan Chicago) in Kanada
\$2.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago
in Cileo \$1.50 na leto, \$2.25 na pol leta; za inozemstvo
\$3.00.
Subscription rates: for the United States (except Chicago)
and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cileo \$1.50 per year,
foreign countries \$3.00 per year.

Ona opazila po dogovoru. Rokopisni dopisov in nenarodnih
glasov se ne vračajo. Rokopisni literarne vsebine (črtice, po-
vesti, drame, pesmi itd.) se vračajo pošiljatelju le v slučaju,
če je priložil poštino.
Advertising rates on agreement. Manuscripts of communi-
cations and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vse kar ima stik s listom:

PROSVETA

1637-56 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Bonus kmalu pojde...

Možje in fantje — brez malega štiri milijone jih je — ki so služili v ameriški armadi za časa svetovne vojne, so končno dosegli denarno nagrado ali bonus za svojo vojaško službo. Bonus bo izplačan v dolžnicah (bondih) po \$50 in deloma v gotovini. Sedemnajstletni boj za ta vojaški bonus je torej enkrat zaključen in nič več ne bo služil za politično žogo raznim političnim strankam in demagogom pred vsakimi kongresnimi in predsedniškimi volitvami za lov na glasove.

Sedemnajst let so bili vojaški agitrali na ta ali oni način za bonus, sedemnajst let so organizacije bivših vojakov — te organizacije so tri in glavni vzrok ustanovitve teh organizacij je bil bonus — bombardirale kongresnike in senatorje glede bonusa. Porabili so morja črnila in gore besed in papirja v propagandi za bonus. Vsega tega bo zdaj konec.

Koliko krika in propagande je bilo vsa ta leta za bonus, bi človek mislil, da je bonus vprašanje, od katerega zavisi vsa materialna bodočnost armade bivših vojakov; človek, ki bi bil včeraj padel v Ameriko in ne bi nič vedel zakaj gre, bi sodil, da bo z bonusom rešeno socialno vprašanje Združenih držav.

In velika večina bivših vojakov se je res obnašala na ta način, kakor da je bonus vprašanje ekonomskega obstanka — življenja in smrti njihovih družin. Bonus — to je bilo pri njih glavno vprašanje. Vse drugo ni bilo nič. Bonus jih je vlekel v organizacije, Ameriško legijo in druge, bonus jih je držal v teh organizacijah in bonus je bil zadnja leta, odkar tuli kriza, njihova glavna politična zadeva.

Zdaj bo to "glavno vprašanje" rešeno s kratko potezo. V kratkem, v nekaj mesecih bo bonus izplačan — fantje dobe bonde, ki jih lahko takoj izmenjajo v gotovino, če hočejo — in čim bolj dobe svoje zneske, bodo kaj kmalu spoznali, kako malenkostna je vsa ta reč. Denar hitro poide. Nekateri ga poženejo v nekaj tednih, drugi poplačajo dolgove in pri marsikomu še dosti ne bo; zelo malo jih bo, ki shranijo bonde, da bodo dobivali obresti.

Yes, bonus kmalu pojde po vodi — in kaj potem? Stavimo, kar hočete, da ogromna večina prejemnikov bonusa ne bo nič na boljem in danes leto bodo v prav takem pomanjkanju kakor so danes — in skomolali jih bo po novem bonusu, če bi bil mogoč. Kaj pa je pet stotakov ali tisočak? In redki bodo, ki prejmejo tisočak; velika večina dobi le nekaj stotakov. To ni nič! Družina se bo nekajkrat dobro najedla — pa ne bo stotakov.

In kaj potem? Ali bodo milijoni bonusnikov zadovoljni? Ali bodo s tem vse njihove težave in nadloge rešene? Mar bodo preskrbljeni za vse svoje življenje?

Smešno vprašanje! Prav nič ne bo rešene. Glavna rana, zaradi katere je bilo toliko krika in natezanja za bonus — revščina! — ostane nerošena.

Zahteva za bonus je izvirala iz ekonomskega pomanjkanja, iz bede. Če bi bili fantje materialno dobro preskrbljeni, se ne bi bili nikdar zmenili za kakšno beračijo od vlade. Toda fantje so bili v stiskah. Ko so se vrnili iz vojne, so ostali v ogromnem številu na cesti, brez dela. Videli pa so, kako imenitno so si opomogli oni, ki so bili med vojno doma, na primer fabrikantje in razni drugi dobičkarji; ti so čez noč postali milijonarji, čez tisoč milijonarjev je zrastle med vojno. Fantje, ki so se tepli "za demokracijo", so pa ostali praznih rok. To jih je pogrelo, da so se organizirali in začeli propagando za bonus.

Ampak bonus je kakor meglica, katero razžene prvi solnčni žarek. Nekaj od danes do jutri. Beraška miločina!

Zdaj, ko fantje pospravijo bonus in spoznajo, da je to bilo vse in nadaljnega bonusa ne bo več, se jim morda — ne vsem, a vsaj večjemu številu — posveti v glavi, da bonusi nič ne pomagajo in da s takimi "napitninami" ne bo socialno vprašanje nikdar rešeno. Bonus ni odpravil revščine v Ameriki. Če hočemo kdaj odpraviti revščino, moramo najprej odpraviti vzrok, korenino revščine.

To pa ne velja le za bive vojaške, ki so danes reveži, temveč za vse reveže v Ameriki. Vsi reveži morajo prej ali slej spoznati, da korenina revščine je v profitnem gospodarskem sistemu. Ta sistem je treba najprej odpraviti in ga zamenjati s kooperativnim sistemom!

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke

Dogodek je bil resničen!

Houston, Pa. — Dopis Franka Barbiča v Prosveti z dne 20. jan. t. l., v katerem je opisal resničen dogodek dušnega pastirja Kmeta v Sturjah, me je spomnil na marsikaj, najbolj pa na mojo ljubljeno teto, katere družina je postala največja žrtev tega duhovna.

Ne vem, kako je Barbič vse to izvedel, priznam pa, da je precej dobro poučen o tistem lepem dogodku. Vsekakor pa je bil ta dogodek še veliko žalostnejši za vse prizadete. Moj stric je bil eden izmed 12 odbornikov in nadzornikov. Fajmošter Kmet je bil tajnik in blaginjak, ali pravzaprav — absolutni gospodar Hranilnice in posojilnice. Tako si je podjarmil vseh 12 odbornikov in seveda nadzornike, da si sploh niso upali pregledati njegovih knjig. Ko je bil nekoč moj stric pri nas v posetih, ga je moj oče vprašal: "Jože, kako pa vaša hranilnica in posojilnica, napreduje? Ste pregledali knjige?" Nikoli ne bom pozabila, kako hud je bil na mojega očeta, kako neki more domoviti v prečistih gospoda Kmeta! "Ali ne veš, da on je božji namestnik? Vanj moramo zaupati! Če pa gremo k njemu in od njega zahtevamo knjige, to pomeni, da mu ne zaupamo in s tem grešimo!"

Seveda se ni moj oče strinjal s stricem in od takrat sta si postala sovražnika, pa ne dolgo, kajti v par mesecih se je že pozkazalo, da je bil moj oče v pravem. Božji namestnik je izginil kar čez noč, pobožni farani so pa v cerkvi zaman čakali na božjo službo. Odešli so domov, ugibajoč, kaj neki se je zgodilo. Kmalu so izvedeli, da je šla z njim tudi — posojilnična blagajna! Ker pa so vlagatelji zahtevali svoj denar nazaj, so vsled tega trpeli odborniki, še bolj pa nadzorniki, med katerimi je bil tudi moj stric. Prodali so mu njivo, senežet, kravo in najlepši vinograd. Ostala mu je hiša, majhen kos zemlje poleg hiše, žena in 13 otrok. Najbolj je bil prizadet valed izgube vinograda, na katerega je bil zelo ponosen. V njem je imel lepe trtne sadeže; bil je mojster v vinorejstvu. Izguba vinograda je bila zanj najhujši udarec. Tega pa njegovi živci niso mogli prenesti. Kmalu potem so njegovi otroci pritekli klicati mojega očeta, naj gre hitro v log, da bo vrnil njih očeta, ker se je odpravil s polno košaro kruha v Vipavo (trg) k dekanu. Ko je namreč njegova žena iz zadnjega pridelka spekla koruzen kruh za svojo družino, je vsega naložil v košaro in z njo odšel, ponavljajoč besede: "Ker so farji požrli vse drugo, naj požro še ta kruh mojim otrokom."

Tako je poskušal narediti z vsem, kar je žena skuhal. Sam ni jedel in otrokom ni pustil jesti. Vedno jim je govoril: "Farji so požrli drugo, naj še to." Seveda so ljudje rekli, da se mu je zmešalo, ker pač niso bili navajeni, da bi on tako nazival božje namestnike. Dali so ga v bolnišnico v Trst, od kjer so pa po par tednih dobili poročilo, da je umrl. Tako je postala moja teta vdova — po krivdi božjih namestnikov — s 13 otroki, vsi še majhne sirote, le starejša hči je delala v tovarni.

Ker je bila teta naša občanica, kjer je imela veliko sorodnikov, ki smo vsi z njo sočustvovali, se je naš gospod župnik počutil do "opravičbe". Tako smo bili neko nedeljo deležni posebnega izbrane pridige. Seveda nam je hotel dokazati, da ni fajmošter Kmet sam kriv dotične afere, temveč da "hodi hudič po svetu, ki kusa tudi duhovnike, pa tudi vsi duhovniki niso enaki; med vsakim dobrim semenom je tudi julika" itd. Seveda je zraven tudi jokal, da se nam je že vsem smililo. Ni pa bilo usmiljenja za nas, ko se je v nekaj tednih potem izvedelo, da je neko 17-letno dekle "malo prehitro dozorilo". Takrat je pa po cerkvi drugače grmelo. Rekel je, da smo "vse enake" brez izjeme, da zato je tako slabo na svetu. Grozil je posebno starešem, da bodo pogubljeni, ker premalo pazijo na svoje hčerke. Seveda so se fantje sladko smejali, kajti oni niso bili nič prizadeti.

Tisti večer pa fantje le niso vsovali pri dekletih, kajti bile smo vse zastražene. Kakor je bila verna moja mati, sem jo vendar slišala, ko je moji teti tožila, da ne more več verovati v duhovne, ker sami ne delajo tako, kot nas učijo. Tako smo postali mlačni in smo sočustvovali z mojo teto. Moj oče je pa rekel: "Sedaj šele razumem, zakaj nam tako branijo čitati liberalno časopisje! Bojijo se, da bo postalo jasno v naših glavah!" Pozdrav vsem zavednim čitateljem! Frances Novak, 138.

O veri in zakonih

So. Chicago, Ill. — Nekateri ljudje so še vedno tako potisnjeni v katoliško vero, da jih kar glava boli, če kdo obširno raztolmači, kaj je ta vera. Neki član iz Ambridge, Pa., piše, če se bi dosti pisalo o veri v Prosveti, da to ne bi prineslo veliko uspeha. Moje mnenje pa je, da je treba na svetlo prinesiti vse nasvete, kajti še mnogo je takih, ki jim ne gre v glavo, da je to potrebno. Najprej so veliki "admirali". Če si hotel biti njihov član v tisti dobi, si moral v vse tiste njihove postave verovati. In katoličani so imeli celo dovoljenje, če ni ljudstvo hotelo verjeti, kar je grupa izučeni blufarjev sklenila na podlagi teh postav, da so imeli pravico ljudi na vse načine mučiti in celo umoriti.

To je vera ali religija! V njenem imenu se je mučilo in morilo. Toda postave se dajo preurediti. Papež sam je že večkrat staro biblijo tolmačil tako, kakor je bolj kazalo. V šolah so nas učili, da moramo verovati v to in to. Tudi danes tako učijo. Trdijo, da jim je sam Bag razodel in ukazal, naj tako učijo. Nastali pa so razni boji v cerkvenih vrstah in danes imamo celo vrsto raznih ver poleg katoliške, katere glavni temelji slonijo na poganskih verskih zakonih in bajkah iz davnih časov pred pojavom krščanstva.

Na razpravi je vprašanje svobodnomislne šole. Vsekakor član prejema uradno glasilo Prosveto, mladina pa Mladinski List. Knjige se lahko dobe v prodajalnah. Stari niso zmogli, da bi podučevali svoje otroke o vsem. Zato imamo šole in učitelje. Toda vse te šole še ne dajo dovolj podatkov o potrebah, posebno ne o potrebah delavskega razreda.

V glasilu je vsakemu članu dana prilika, da piše in razmotriva o problemih, ki se tičejo članstva in delavcev sploh. S. Mary Jugg je napisala članek o "največjem raketu na svetu", namreč o veri. Kar je pisala, je vse resnica. Toda vsak, ki hoče to videti, mora na Rim pozabiti. V glavnem se lahko reče, da mora imeti vsakdo svobodo, da lahko misli, kar hoče in verjame, kar hoče. Vero so zanesli v zakonike, da so na ta način strahovali ljudstva. Vzelo je mnogo let, da se je to storilo, pa tudi mnogo let, ko se je, predno se bo to odpravilo. V Ameriki smo glede tega svobodni: lahko verjamemo, kar hočemo in nihče nas ne sme siliti, da bi pripadali k tej ali oni verski sekci.

Na 30. jan. se je vršila skupna seja ali sestanek treh društev

SNPJ v So. Chicagu. Zastopana so bila društva št. 8, 490 in 610. Sestanek se je vršil v Hrvatskem domu, ki je sedaj last SNPJ. Vprašanje je bilo, kako se bi dalo omogočiti, da bi ta dom prinašal čim več uspeha skupnemu članstvu. Navzoči so bili tudi trije glavni odborniki: V. Cainkar, F. Godina in J. Olip.

F. Koshar, 8.

Družinske vesti

Sygan, Pa. — Odljuba dolg dela. Precej časa je že, kar sem poslala zadnji dopis in obljubila, da se večkrat oglasim v Prosveti. Da tega nisem storila, je bila vzrok moja bolezen. In če se človek ne počuti dobro, tudi nima pravega veselja do nobene reči. Tako je bilo z menoj. Bolehala sem že delj časa. Junija meseca lanskega leta me je zdravnik poslal v bolnišnico. Podvrgla sem se operaciji. V bolnišnici sem bila 16 dni. Nisem še pozabila gorja, katerega sem bila prestala par let nazaj v bolnišnici Mercy v Pittsburghu, kjer sem bila šest tednov. Bolehala sem potem še več mesecev po operaciji. Srečno sem pa prestala obe operaciji. Dasi še nisem popolnoma zdrava, upam, da mi bo letošnje leto prineslo popolno okrevanje ter več veseljih dni ko leto 1935.

Novembra meseca sem dobila žalostno vest iz Trbovelj na Stajerskem, kjer je moj rojstni kraj, da je umrl moj ljubljeno oče Franc Puntar. To žalostno vest sem že meseca decembra dala v domače vesti v Prosveti. Ker imela pa moj pokojni oče precej znanec v Ameriki, od nekaterih žalob nimam naslovov, hočem danes nekoliko več poročati.

Moj oče je bil rojen leta 1861 v prijazni vasi Pijavsko v bližini Krškega na Dolenjskem. V Trbovljah je bil od svojega 23. leta. Bil je rudar. Zadnja leta je živel v pokoju. Od Trboveljske premogokopne družbe, pri kateri je delal nad 40 let, je prejel malo pokojnino. V premogovniku je pustil vse svoje moči. In ko je opešal, ga je družba odslavila s par dinarji, češ, to je tvoj — pokojnina.

Že kot 30-letni mož je okusil vse grenkosti in barbarstvo današnje človeške družbe. Po pričanju je bil socialist. Zavedal se je, da delavec ni mrtev stroj, marveč bitje, ki potrebuje poleg telesne tudi duševno hrano. Učil je nas otroke kolikor je pač mogel, dokler smo bili majhni in še tudi pozneje, ko smo dorasčali. Umrl je 14. novembra, ko ga je zadela možganska kap. V Trbovljah zapuščala žalujočo ženo rojeno Rostaher, tri sinove in tri hčere, tu v Ameriki pa mene, najstarejšo hčer. Vsi mu ohranimo lep spomin.

Pet tednov po očetovi smrti, prav na Stefanov dan, dne 26. decembra, je prišlo telefonično poročilo, da je umrla ljubljena sestra mojega moža Angela Pucel na Westlandu, Pa. Rojena je bila v Doleh pri Litiji. V Ameriki je prišla k svojem soprogu pred osmimi leti. Bila je zelo priljubljena med tukajšnjimi rojaki. Bolehala je precej časa, narkar jo je zdravnik poslal v bolnico, kjer se je zdravila dve leti, a zanj ni bilo pomoči. Zapuščala nas je v 49. letu starosti. Z možem sva jo obiskala na božični dan in prav tako tudi njene hčere, katere je zelo ljubila. Hčerke so jo obiskavale redno vsak teden trikrat ali štirikrat ter jo tolažile in ji nosile, kar si je požele.

Arlette Stavisky, vdova francoskega spekulanta, ki je izvršila samomor, ko so bile njegove sleparije razgaljene, ob prihodu v New York.

Edgar Blaylock, šerifski deputij, ki je obstrlil zamorskega jetnika Ozleja Powella v Decaturju, Ala.

želela. Pri tem obisku, ki je bil zadnji, je rekla, da bi pri svojih hčerah rada živela še par let, a ni ji bilo dano.

Uboga Angela je prestala mnogo, ker ji življenje ni bilo poslano z rožami. Poleg treh hčerk in moža je zapustila edinega brata na Sygan, Hillu. Članica SNPJ je bila, odkar je prišla v Ameriko. Mati jednota ji je mnogo pomagala kakor je že tisoče drugim članom. Nad 30 let je stoji ob strani svojih članov in jim prihaja na pomoč povsod. Tudi jaz sem ji mnogo dolžna. Jaz in mnogokateri rojak bi že prišli v revščino s svojo družino, če bi ne bil član SNPJ. Tako pa v boleznih vsaj deloma vsak krije stroške. Želim, da bi ne bila nobena slovenska družina brez podporne organizacije kakor je naša dobra mati SNPJ.

Julija Kramžar, 6.

Kakor se vzame

Finleyville, Pa. — Vsaka stvar, vsak pojav, ki se priredi na svetu, je lahko obnem koristen in škodljiv, kakor se pač vzame, odvisno je, s katerega vidika se ga presoja. Nekaterim je lahko škodljiv, drugim koristen. Ko na primer ženi umrje mož, je to zanj slabo, vsekakor pa je koristno za pogrebника, ki dobi delo in plačilo. Do neke meje se bi torej dalo sklepati, da je vsak pojav lahko dober in slab. To pa tudi pomeni, da se vsem ljudem ne more nikdar ustreči, ne vseh zadovoljiti, obenem in istem času. Nihče ne more zadovoljiti vseh ljudi. Ta bo tvoja dejanja hvalili, drugi jih bo grajal in kritiziral, nevtralen pa ne more biti nihče, vsaj v mišljenju ne.

Pravijo, da je Hoover mnoge pripravil ob delo. Najbolj so bili prizadeti delavci, milijonarjem se ni skrivili niti las na glavi. Prišel je Roosevelt, skušal dati delavcem delo in jelo ter pri tem do neke mere uspel. Seveda letijo nanj kritike, najbolj iz vrst posedujočih, ki trdijo, da jim krati pravice do privatnega izkoriščanja in profita. Mnogi so dobili delo, na milijone pa je še brezposelnih. Ko je republikanski voz zavozil v lastno blato, je prišel Roosevelt, ki ga je pričel vleči na tri. Koliko je pri tem uspel, lahko vidimo, njegove reforme so vsakemu znane. Niso bile bogzna kako velike, vseeno ga burbonci ne prenehoma napadajo, menda zato, ker jih je izveljal iz blata. Krparije se torej niso obnesle.

Zadnje čase se mnogo piše in razpravlja ter rešeta o ideji svobodnomislne šole SNPJ. To ni nič slabega, ta ideja, temveč pokazuje, da se naša organizacija oziroma njeno članstvo zanima za mladino. Seveda bodo nastale poteškoče glede vzdrževanja in stroškov. Kakor zgoraj omenjeno, drži tudi tukaj, da vsem ljudem ne bo mogoče nikdar ustreči. — Delavce razmere so še vedno piškave. Frank Pernishek.

Vabilo na domačo zabavo

Milwaukee, Wis. — Društvo Balkan št. 24 podporne zveze Slova priredi domačo zabavo dne 15. februarja v SST dvorani na 725 W. National ave. Začetek ob 7:30 zvečer. Društvo vabi vsa podporna društva v Milwaukeeju in West Allisu, da se udeležijo naše domače zabave, za kar vam gotovo ne bo žal. Vstopnina je samo 50 centov. Postrežba bo izvrstna, kakor tudi godba naše sobrata Mata Pinka, ki zadovolji stare in mlade.

Za pripravljalni odbor, Joe Vidmar (16).

Rjavi teror v Nemčiji

Cehoslovaški "Sozialdemokrat" poroča: "Krvava sramota cesarstva kriči do neba. V miru se nadaljuje iztrebljevalna vojna Nemcev proti Nemcem. Pravica pesti vlada zopet sedemdesetmilijonskemu narodu, ki je bil nedavno v prvi vrsti kulturnih narodov. V imenu tisočkrat onečastene pravice mečejo najboljše in najplemenitejše ljudi v ječe. Proti 47 socialnodemokratskim možem in ženam so bile nedavno v Bremenu izrečene zaporne kazni do petih let, ker so zbirali denar za bedne rodbine zaprtih rodbinskih očetov. Mučenjem v preiskovalnih zaporih in koncentracijskih taboriščih se v tretjem cesarstvu pridružuje še nekaj strahovitega: zahrbtna smrt jetnikov za gladom.

Oskrbni stroški za jetnike, ki so znašali 1929 še 42 fenigov na dan, so bili znižani na 20 fenigov. Življenjski pomočki so se obenem podražili za polovico. To pomeni, da poginja v Nemčiji desetisoč političnih jetnikov v mukah gladi.

Onim špicarjem nacionalnosocialističnih trinoških hlapcev, ki proslavljajo "mir in red" v Nemčiji, bje v lice naslednje poročilo angleškega opazovalca, ki je te dni krožilo po časopisu kulturnih držav.

Anglež pravi o nemški sramoti v "Daily Herald":

"Tisoči iz vseh dežel, ki so v zadnjih treh letih potovali po Nemčiji, so videli samo fassado diktature, ki je bila pripravljena za obiskovalce. Tako dobrohotna poročila "prič zgodovine na lastne oči" so Hitlerjevemu sistemu več koristila, kakor bi mu ves Goebbelsov propagandni stroj koristil v desetih letih. Jaz poznam drugačno Nemčijo. Dežela, v kateri narod trdo dela in malo je, vendar vodijo tisoči heoriden boj proti nacistični diktaturi. Dve leti je Hitler dopovedoval svetu, da v Nemčiji ni organiziranega terorja.

Ljudje, ki nikdar niso okusili pritiska, silo in brutalnosti fašističnega terorja, ga ne morejo umeti, in vem, da mnogi ne bodo mogli verovati, če jim povem, kako je tam v resnici. Fizični in moralni teror ni niti eno minuto popustil. Postal je le neviden — ne le za inozemstvo, marveč tudi za veliko večino nemškega naroda.

Več kot šest mesecev so se valili valovi preganjanja in v velikem obsegu organizirani teror po vsej državi. Nihče ne pozna števila žrtev, po zmerni in skrbni cenitvi je število teh žrtev najmanj 10,000 oseb. V dobi zadnjih devetih mesecev je moralo samo v Hamburgu iz političnih vzrokov nad 1000 oseb v zapore.

Mnogo mojih prijateljev je med njimi. Ena teh žrtev — žena 34 let — je ubila policija (gestapo) že nekaj ur po jetništvu. Policijski častnik je izročil starešem nje obleko. Nacisti imajo za ta način smrti posebno ime, imenujejo ga "samomor". Nihče ni smel videti trupla umrle, niti vedeti, kje je pokopana. O drugih prijateljih ne vem, kam so jih spravili, ali so mrtvi ali živi, ali so bili morda tudi umorjeni, pretepani in pohabljeni, ali se jim je zaradi mučenja omračil um, kakor se je zgodilo z dvema mladima žrtvama, ki sem ju poznal.

Vem, da so ljudje, ki kar nočejo verovati, da je brutalnost pravilo in ne izjema. Vsi so v zmoti. Takim ljudem hočem povedati. Povedati jim hočem resnico. Resnica je, da izvajajo nacisti hladnokrvno in preračunano sadistične muke in zverinstvo praviloma povsod, kjer so politični jetniki, pa naj bodo župniki, socialisti ali Zidi". — D. P.

Zemlja v toči kozmične snovi

Ko je pred nekoliko meseci treščil na ameriškem zapadu ogromen meteor na tla, so znanstveniki spet načeli debato o vprašanju, kakšne posledice nastajajo za zemljo zavoljo tega neprestanega bobnečega ognja kozmične snovi. Vsekdan treščijo na našo premičnico stotine in stotine zvezdnih utrkov, večina se jih potopi seveda v morje kajti njegova površina je neprimerno večja nego površina kopnin. Bili so celo fiziki, ki so računali porast zemeljske teže zavoljo meteorjev in ki so trdili, da bo zemlja nekoč primerno težja nego danes.

Tem računanjem je zvezdoslovec prof. Willie z vseučilišča v Iowi uničil vse iluzije. Po njegovem mnenju pade vsakih 24 ur na zemljo do 20 milijonov meteorjev, toda njih pretežni del sestoji iz tako drobnih delcev, da bi jih opazili kvečjemu pod mikroskopom. Takšni meteorji so za obtežitev zemlje seveda brez pomena. Resen znanstvenik o njih niti ne govori. Willie je šel še dalje. Izračunal je, da se zemeljska gmota vsako leto poveča za tri milijone 120,000 kg. Če bi trajalo to milijardo let, potem bi vsa kozmična snov na zemlji izdala komaj 1 do 1.5 cm debelo plast preko vse njene površine.

A čeprav so pomen meteorjev za zemljo do sedaj močno pretiravali, ne moremo trditi, da bi znanosti vseeno ne prožili zanimivih problemov. Še danes raziskujejo tisti ogromni sibirski meteor, ki je leta 1908. treščil na zemljo in ki je bil tako ogrožen ter je razvil tako silno svetlobo, da so celo s tedaj še preprosti fotografskimi pripomočki posneli na Skotskem svetlikače se nočne oblake, ki so se pojavile pod njegovim vplivom. Pred kratkim je padel na madžarsko ozemlje meteor, ki sestoji iz nam popolnoma neznane snovi. Ta snov je baje trša od demantov. Podobnih presenečenj in ugank nam dajejo nebeški utrinki še vedno dosti.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

KAKO SE JE KROGLA SELILA IZ GLAVE V NOGO

Nenavaden dogodek ranjenca iz svetovne vojne

Ljubljana.

Nekaj izredno nenavadnega se je primerilo pred dnevi posestniku Janezu Ovnju (po domače: Matjaževemu) od Sv. Križa pri Litiji. Zdej je star 60 let, a ko je prišla svetovna vojna, je moral takoj na fronto v Srbijo. Pri Sandžaku je bil v prvih vrstah ter je bil eden izmed prvih ranjenec. Dobil je kroglo v glavo, obupavali so nad njim, a mu vendar rešili življenje. Krogla pa je ostala nekje v glavi, ker je niso mogli najti. Seveda je bil oproščen nadaljnjega vojskovanja, odšel je domov in s kroglo v glavi živel in delal dalje. Poem čez leta je začutil bolečine v vratu in si teh bolečin ni mogel pojasniti. Na kroglo pa je sploh pozabil, češ, morda se je svinec raztopil in ni krogel nikjer več. Ta mesec pa je Ovn začutil hude bolečine v nogi. Misli je, da gre za revmatizem, saj je že leta. Toda bolečine niso popustile, pogosto je zarjöl od bolečin. Po nasvetu neke ženske je šel na zdravniško pomoč. Zdravnik mu je dal na začetni, da ima na podplat o-eklino, trdo majhno bulo. To oeklino je z roko raztrgal in — močnim curkom krvi je skočila iz podplata krogla, tista krogla, ki jo je pred 21 leti dobil na rbski fronti v glavo.

Seveda je postal Ovn s to zgodbo še bolj popularna oseba in stalno nosi s sabo v papir zavito kroglo in z njo v roki znova buja in pripoveduje spomine o masu, ko je stal na fronti in do-til v glavo ta svinec, ki mu je dal skozi podplat zdrkniti v roko. Vsekakor nenavaden primer potovanja tujea telesa skozi lovesko telo.

Ker je znani čikaški sodrug Ožko Ovn tudi doma neke od Sv. Križa, je morda sorodnik glavnega junaka te zanimive zgodbe.

Razpravi o dveh ubojih

Mariborsko sodišče je razprajalo te dni o dveh ubojih. Pri je stal pred sodniki 22-letni posestnikov sin Ferdinand Vogrinec, doma iz Crensovcev, obtožen, da je trikrat ustrelil proti Mariji Geratičevi in ji še z no-tem prerezal žilo odvodnico na oki, da je izkrevavala. Vogrinec je bil nezakonskega otroka z Geratičevim hčerko. Geratičeva pa je marala Vogrinec in pogosto je zato zmerjala hčerko. Dne 1. decembra je Geratičeva hči šla k Vogrincu, otroka pa je pustila doma. Ko se je potem vrnila, jo je nati sprejela z zmerjanjem, Vogrinec pa se je zavzel zanjo. Ker je hotel Geratičeva napasti kolom, je Vogrinec ustrelil trikrat proti njej, a je le en streladel, potem pa jo je še z nožem kral tako, da je izkrevavala in kmalu umrla. Obtoženi Vogrinec je zagovarjal pred sodniki s hlobranom in pijanostjo. Obso-je bil na 4 leta robije.

Drugi je stal pred sodniki 26-letni Feliks Korun iz Zrnove pri Kobilsčaku. Dne 27. nov. je s ko-om do smrti pobil posestniko-ega sina Andreja Zamudo ter va druga poškodoval. Med temi remi in Korunom je bilo staro ovraštvo, in ko so se neki večer rečali, je sledil prepri in Zamu-je poškodbam podlegel. Ko-je bil obsojen na 4 leta in 3 mesece robije.

Skupina brezposelnih — men-ja kakih 200 — je torej nesla u-odnega dne na zagrebško ban-ko upravo spomenico s svojimi zahtevami po zaščiti, po podpori in delu. Ko so se razhajali, je šla skupina teh brezposelnih po ce-ti v center mesta ter klicala proti tuji industriji, proti izko-šljanju in za zaščito domačega delavstva. Na nekem križišču jih je ustavil stražnik Ratajce ter jih pozval, naj se razidejo. Aretiral je dva demonstranta, ostali pa so zahtevali, naj oba izpusti, ker nista ničesar storila. Na pomoč je prihitel Ratajce še drug stra-žnik in hotela sta odvesti oba a-retirana brezposelna delavca. Tedaj je prišlo do izbruha in ne-nadoma je v gneči in prepiranju po-čeli strel, ki je zadel Ratajca.

bitih, 3083 težko in 42.823 lahko poškodovanih. Prav prihodnje dni se bo vršila v Beogradu an-кета glede tega vprašanja. Ru-darsko delavstvo namreč zahte-va, da se sestavi enoten rudarski zakon, ki naj ustreza potrebam in se osira na sodobno tehniko in socialno politiko. Hkrati pa naj se izdajo novi rudarsko-pol-icijski predpisi in naj se z njimi in z zakonom kar mogoče strogo predpiše varnostne naprave v rudnikih in kar mogoče zasigura zdravje in varnost rudarjev.

Jemenska zima. — Medtem: ko beremo v list h brzjavke o hudi zimi v USA, se mi potapljamo v dežju in strahu pred poplavi. Pred božičem smo dobili precej-šnjo plast snega, toda o božiču je nastopil jug in dež, ki je v nekaj dneh spral vse sneg. In ves ja-nuar pomalem dežuje, snega in mraza ni od nikoder. Popolnoma jesensko deževno vreme. Reke naraščajo in če dežerje zadnjih dni ne preneha, utegne priti do poplav.

Smrtna nesreča v radijski po-staji. — Ljubljana ima svojo ra-dijsko oddajno postajo. Studio, kjer se vrše predavanja in kon-certi, se nahaja v Ljubljani, od-dajna centrala pa je v Domžalah. Tu v tej oddajni postaji se je pri-petila 20. jan. smrtna nesre-ča, katere žrtev je postal 47-let-ni monter Ivan Povše iz Domžal. Kakor običajno, je tudi ta dan zvečer ob šestih priklapljen postajo s studijem v Ljubljani, ker se ob šestih prične oddajanje. Opazil pa je, da nekaj pri aparatih ni v redu, zato je stopil v oddel-ek visoke napetosti ter tu sku-šal ugotoviti napako. Po nesre-či pa je prišel v stik z napeljavo visoke napetosti 10.000 voltov. V hipu se je Povše zgrudil na tla. Priskočili so mu na pomoč, pri-šel je zdravnik dr. Kremžar ter dal Povšu injekcijo, toda vse je bilo zaman. Povše je bil mr-tev. — Radijski poslušalci so od šestih dalje čakali, kdaj se bo oglašila ljubljanska postaja, vendar je šele okrog devetih za-čela z oddajo in pojasnila, kaj se je zgodilo. Iz Ljubljane je ta-koj po nesreči prišla v Domžale komisija pod vodstvom inž. Osa-ne, ki je tehnični nadzornik po-staje. Ugotovila je majhne na-pake v aparatu. V prostore z visoko napetostjo je vstop pre-povedan, vendar je Povše v svoji vestnosti hotel ugotoviti in od-straniti napako, a je plačal to ve-stnost z življenjem.

All ste že naročili Prosveto ali Mi-lodinski list svojemu prijatelju ali so-rodniku in domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Boj za industrijski uni-onizem je zedinil rudarje

(Nadaljevanje s 1. strani.)

prispevkov federaciji, če sled-nja ne preneha s bojem proti in-dustrijskemu unionizmu. Lewi-su so tudi poverili, naj vodi kam-panjo za organiziranje masnih industrij v industrijskih unijah po radiu, za kar bo stroške no-sila unija.

To je odgovor rudarjev na za-htevo eksekutive ADF za raz-pust Odbora za industrijsko or-ganizacijo.

Brez opozicije in entuziastič-no so podprli tudi Rooseveltovo kandidacijo za ponovno izvoli-tev, kar pa ne pomeni indorsir-anje demokratske stranke, ka-kor je rekel Lewis. Za to politi-ko indorsiranje kakega predse-dniškega kandidata, kar se je zgo-dilo prvič v zgodovini rudarske unije, sta v glavnem dva razlo-ga.

Prvi je, da so rudarji dobili od Rooseveltove administracije več kakor katere druga delav-ska skupina. Brez NRA, ki je us-tvarila ugodno psihološko raz-položenje tako med rudarji kakor tudi v deželi za organizi-ranje, bi se rudarska unija naj-brž ne bila mogla pobrati na no-ge in zopet zrasti v najmočnej-šo delavsko organizacijo v Ame-riki. Administracija je šla na roko rudarjem tudi s sprejetjem Guffeyjevega zakona za reguli-ranje premovalne industrije.

Drugi razlog je nedvomno združena fronta reakcije proti Rooseveltu. Oprijeli so se pre-proste ideje, ako bi Roosevelt ne bil za delavce, bi ga wallstree-tarji ne napadali tako silovito. In ker združena reakcija stremi tudi za razbijem vseh delavskih organizacij, je v obeh rudarjev dolžnost vsega delavstva, da podpre Roosevelta. Poleg tega najbrž Lewis upa tudi na pomoč administracije v svojem boju proti stari gardi v Ameriški de-lavski federaciji.

Tega mnenja je Norman Tho-mas. Z ozirom na rudarsko in-dorsiranje Roosevelta, čemur bo najbrž sledilo več unij, je Tho-mas mnenja, da se rudarji in vsi drugi motijo, če mislijo, da bo Roosevelt obvaroval deželo pred fašistično reakcijo. Če bo delav-stvo odlašalo z zgraditvijo mo-čne delavske stranke in se zana-šalo na Roosevelta ali katerega drugega predsednika starih strank, da bo stopil reakciji na vrat, se vražje moti, pravi Tho-mas. Zgodilo se bo prav tako ka-kor se je z Wilsonom, ki je bil leta 1916 ponovno izvoljen na paroli, da nas je obvaroval vojne.

Angleži našli star rokopis v Palestini

Jeruzalem, 10. febr. — Angle-ška in ameriška arheološka eka-pedicijska je našla v Aujja Alhafi-ru pri Berbeši v Palestini zbirko rokopisov na egiptovskem papir-usu. Zbirka obsega 37 takih pa-pirjev, ki datirajo od leta 565 do osmega stoletja. V katerem je-ziku so napisani in kaj vsebujejo, še ni poročano.

Člani unije najemniških farmerjev, katere je plantaznik C. S. Dibble, Earle, Ark., izgnal iz stanovanj zaradi njihovih aktivnosti.

Kontraktorja no-četa k zaslišanju

Kongresni odsek ju bo skušal prisiliti s tiralico

Washington. — (FP) — De-lavski odsek nižje zbornice, ki preiskuje činični umor 476 pre-dorskih delavcev pri Gauley Bri-dgu, W. Va., ima smolo z uradni-ki kontraktorske firme Rinehart & Dennis Construction Co., ker se branijo priti na zaslišanje.

Poziv na zaslišanje sta odklo-nila P. H. Faulconer in E. J. Per-kins, glavna uradnika te družbe, in odseku sporočila, naj pride v Gauley Bridge, če ju hoče zasliš-šati. Priče so izpovedale, da sta ta dva največ odgovorna za ma-sni umor delavcev.

Kongresnik Marcantonio iz New Yorka je izjavil, da bo sku-šal od nižje zbornice dobiti sod-nijsko pozivnico in na ta način prisiliti omenjena uradnika, da prideta v Washington. Izgleda tudi, da bo odsek raztegnil svo-jo preiskavo o industrijskih ka-tastrofah tudi na zastrupljenje delavcev pri General Electric v Yorku, Pa., in drugje.

Katoliške demon-stracije proti nacijem

Berlin, 10. febr. — Okrog 8000 katolikov je večerj demonstri-ralo pred stolno katedralo v Mo-nakovem proti nacijskemu reži-mu s klici "Živio kardinal Faul-haber" in "Živio kronprince Rup-recht". Policija je brž razpršila demonstrante in preprečila iz-grede. Demonstracije je izzval kardinal Faulhaber, ki je v pri-digi silovito napadel nacijsko časopisje.

Slabi izgledi za nevtral-izemski zakon

(Nadaljevanje s 1. strani.)

šela na otrese "emocionalnega mišljenja." Če pride do tega "stremjenja", tedaj bo ameri-ko ljudstvo pripravljeno slediti politiki vojnih profitarjev kakor je sledilo v zadnji svetovni vojni. Razlika bo le v tem, da bodo posledice še hujše, ker poleg no-vega davčnega bremena in novih artev na bojišču, bo sigurno do-bilo tudi fašizem. O tem ni no-benega dvoma pri mislečih lju-deh.

Kurtis, bivši pod-predsednik, umrl

Washington, D. C. — Charles Curtis, podpredsednik Zdrute-nih držav za časa Hooverja, je v soboto naglo umrl zadet od ar-čne kapi. Star je bil 76 let. Curtis je bil deloma indijanske krvi. Najznamenitejše dnevne delav-ske vesti so v dnevniku "Prosveta." Ali jih citate vsak dan?

LAHKA KAJA nudi nekaj vsakemu kadilcu!

LUCKIES
lahka kaja
BOGAT, ZREL DEL
TOBAKA — "IT'S TOASTED"
LUCKIES SO MANJ KISLOBNE

Luckies so manj kislobne

Zednje kemične preiskunje kažejo, da imajo druge znane vrste preobilice kislobe nad Lucky Strike od 53% do 100%.

* Izdeli Potrošni Od Mednarodnih Kemičnih Laboratorijev In Preiskovalnih Skupin.

Preiskovalna Kislota	Drugi	Enost	Vr	Med	Lucky Strike
BRAND A	BRAND B	BRAND C	BRAND D	BRAND E	BRAND F

Vsakrštni ljudje izberejo Luckies, pokazuje, da vrhni listi vsebujejo vsak iz svojega razloga. Toda vsi se strinjajo, da so Luckies Lahka Kaja bogat, zrel del tobaka. Precej presenetljivo dejstvo je, da se listi iste tobačne rastline lahko razlikujejo kot listi rastlin precej različnih vrst. Kemične analize Cigaretah so razblijli srednji listi.

Dolina meseca

ROMAN

Spisal JACK LONDON—Povelevali Vladimir Levstik

"Nu, le na dan z besedo," se je izpodbudljivo obrnila k njemu. "Kaj premišljujete?"

V Saxonino začudenje je odgovoril naravnost, in v njeno še večje začudenje je merila njegova kritika na nekaj, kar ji sami vobče ni bilo prišlo na um.

"To je samo zvijača," je povedal Billy. "To sem hotel reči —"

"A uspešna zvijača," mu je segla gospa Mortimerjeva v besedo in oči so ji živo zaigrale za nocoj.

"Da in ne!" je trmasto rekel Billy s svojim počasnim, premišljenim glasom. "Če bi vsak farmar mešal cvetlice med zelenjavo, bi prodal vsak farmar po dvojni tržni ceni in potem bi sploh ne bilo dvojne tržne cene. Vse bi ostalo tako, kakor je bilo prej."

"S teorijo zavračate dejstvo," je pribila gospa Mortimerjeva. "Dejstvo je, da ne delajo vsi farmarji tako. Dejstvo je, da vendarle dobim dvojno ceno. Tega ne morete utajiti!"

Billy ni bil prepričan, čeprav ni vedel odgovora.

"Vendarle," je zamrmral in počasi zmajal z glavo, "meni to ne gre v glavo. Nekaj ni v redu, kolikor zadeva ta reč naju dva, to je, moja žena in mene. Morda se sčasoma domislim, kaj je."

"Dotlej se pa nekoliko ogledjmo," ju je povabila gospa Mortimerjeva. "Rada bi vama vse razkazala in razložila, kako delam, da mi uspeva. Potem se vsedemo, pa vama povem, kakor sem začela. Vidite —" tako govorec se je obrnila k Saxonu — "prepričati vas hočem, da na deželi lahko uspete, če se pravilno lotite svoje reči. Jaz nisem ničesar razumela o njej, ko sem začela in tudi nisem imela takega zalega, velikega moža kakor vi. Čisto sama sem bila. A to vam povem kasneje."

V teku naslednje ure si je Saxon med zelenjavo, jagodnim grmičjem in sadnim drevjem napolnila možgane z ogromno množino znanja, da ga prebavi, kadar bo prilika za to. Tudi Billyja je stvar zanimala, a besedo je puščal Saxonu in le redkokdaj sam kaj vprašal. Za hla, kjer je bilo vse takisto snažno in urejeno kakor spredaj, jima je gospodinja pokazala kurje dvorice. Tu je redila v raznih predelih več sto majhnih, snežnobelih kokoši.

"Bele leghornke," je rekla gospa Mortimerjeva. "Ne morete si misliti, koliko so mi le to nanesle. Nikoli ne redim nobene kokoši niti trenutka delj, nego trajajo njena najboljša nesna doba —"

"To je tisto, Saxon, kar sem ti pravil o konjih," se je oglašil Billy.

"In ker na najpreprostejši način skrbim za to, da se izvalijo o pravem času, na kar ne pomisli niti eden izmed desetih tisoč farmarjev, mi niso pozimi, ko večina kokoši počiva in imajo jajca najvišjo ceno. In še nekaj: imam svoje posebne odjemalce. Ti mi plačujejo tučat po deset centov nad tržno ceno, zakaj moja posebnost so sveža, enodnevna jajca."

Tu se je po naključju ozrla na Billyja in uganila, da se še vedno bori s svojo mislijo.

"Se zmerom tisto?" ga je vprašala.

Pokimal je. "Se zmerom tisto. Če bi vsak farmar oddajal enodnevna jajca, jih ne bi plačeval deset centov dražje od dnevne cene. Nič bolj ne bi vpraševali po njih kakor prej."

"A jajca bi bila vendarle enodnevna jajca, vsa jajca bi bila enodnevna jajca, tega nikar ne pozabite," ga je opozorila gospa Mortimerjeva.

"Da, ali nama dvema to nič ne pomaga," se je uprl. "In to je tisto, s čimer sem si bell glavo — zdaj vem, kaj je bilo. Vi govorite o teorijah in dejstvih. Deset centov nad dnevno

ceno je za Saxono in zame teorija. Dejstvo je pa, da nimava ne jajec ne kur ne zemlje, koder bi mogle tekati in nesti jajca."

Gostiteljica je sočutno pokimala. "In še nekaj je v tej vaši uredbi, česar si ne morem razložiti," je nadaljeval. "S prstom sicer ne morem pokazati, a nekaj je."

Nato jima je gospa Mortimerjeva pokazala mačkarno, svinjarno, mlekarino in pesarno, kakor je imenovala svoje oddelke za živo blago. Nobeden izmed njih ni bil velik. A zadržila je, da so vsi zlate jame, in pri slehernem gladko naštevala svoje dobičke. Dih jima je zastajal, ko je pripovedovala, koliko zahtevajo in plačujejo za perzijske mačke z rodovniki, za chesterske prašiče zboljšane ohajske pasme, za plemenite škotske ovčarje in za plemenite jerseyse krave. Za mleko le-teh je imela takisto poseben trg in dobivala za četrtinko pet centov več, nego je stalo najboljše mleko v mlekarinah. Billy je hitro opazil, da je bil njen sadovnjak že na oko zelo različen od onega, ki sta si ga bila ogledala večeraj popoldne, in gospa Mortimerjeva mu je pokazala še na tucete drugih razlik, izmed katerih je moral mnoge priznati za dejstva.

Nato jima je pripovedovala o drugi obrti: o svojih domačih sadnih zavarkih in žolicah, ki so bile vselej že naprej prodane in to do neverjetnosti visoko nad vsakdanjimi tržnimi cenami. V udobnih pletenjakih so sedeli na verandi, med tem ko je razlagala, kako je bila smotno spravila svoj posel z zavarki in žolicami v tek; oddajala jih je samo edinemu prvovrstnemu restoranu in edinemu prvovrstnemu klubu v San Joseju. V vzorci je bila šla k lastniku hotela in h gospodarju kluba ter v dolgih preteklih pobila njune ugovore, premagala njun odpor in pregovorila zlasti hotelirja, da je napravil njeno blago za svojo "apetizirano," ki jo je na tihem hvalil gostom, pred vsem pa, da je drago zaračunal jedi in obede, pri katerih je prihajala na mizo.

Vse to je Billy poslušal z zlovoljnimi, nezadovoljnimi izrazom v očeh. Gospa Mortimerjeva je to videla in čakala.

"Zdaj pa začnite od kraja," je prosila Saxon.

A gospa Mortimerjeva se je branila, razen če ji objubita, da ostaneta pri večerji. Saxon je s strogim pogledom zavrnila Billyjev odpor in sprejela za oba.

"Nu," je gospa Mortimerjeva nadaljevala svojo povest, "v začetku sem bila neizkušena novinka, kakor vsak, kdor je v mestu rojen in v mestu vzgojen. O deželi nisem vedela drugega, kakor da je to kraj, kamor gre človek na počitnice, a jaz sem se zmerom vozila v kopališča, v gore in na morje. Skoraj vse življenje mi je bilo minilo med knjigami. Več let sem bila glavna knjižničarka v Doncaster-ski knjižnici. Nato sem se omožila z gospodom Mortimerjem. Tudi on je bil knjižni človek, profesor na sammiškem univerzi. A zbolel je in dolgo ležal, in ko je umrl, ni nič ostalo za njim. Še njegova zavarovalnica je šla skoro vsa po vodi, preden sem se otrešla upnikov. Za svojo osebo sem bila popolnoma izmučena, na robu živčne onemoglosti, skratka za nobeno rabo več. A pet tisoč dolarjev mi je bilo vendar še ostalo in — v podrobnosti se ne spuščam — sklenila sem, da pojdem kmetovat. Našla sem to zemljišče v prekrasnem podnebu, tako blizu San Joseja — zadnja postaja električne železnice je komaj deset minut oddal — in sem ga kupila. Dva tisoč sem plačala v gotovini, za dva tisoč sem pa najela hipoteko. Zemlja je bila namreč po dve sto dolarjev oral."

(Dalje prihodnjaj.)

Frank Kroll: Izkušnje zaljubljenca

1

Nekoč sem se seznanil z rojakom, ki je trdil, da je izkušen ljubimec. On mi je povedal naslednjo zgodbo, katere se je začela že v njegovih otroških letih.

Zaljubljen je bil v starosti dvanajstih let v deklico nekako iste starosti, ko sta še oba pahalala v šolo. Čim starejša sta postajala, tem rajši sta se imela. Leta so potekala dalje, ona dva sta pa rasla in se razvijala.

Dokler sta hodila v šolo, sta se dnevno sestajala in si drug drugemu metala zaljubljene pogledke. Ko sta končala šolo, je postala njuna ljubezen še bolj goreča. Često sta se sestala pred cerkvijo in pod zvonom, ko sta hodila ob nedeljah k maši. Tudi v cerkvi se nista mogla držati in večkrat sta se njuna pogleda srečala in oba sta zardela. Zdelo se jima je, da grešita, toda mlada ljubezen se na to ni ozirala.

To se je ponavljalo od tedna do tedna. Mlada zaljubljenca sta se večkrat srečala na cesti, na polju in v drugih krajih in se spustila tudi v pogovor, ki pa se ni nikoli toliko raztegnil, da bi

povedala svoje skrivnostne misli ter odkrito razodela ljubezen drug drugemu. Le to sta oba vedela in čutila, da se imata srčno rada.

Tako sta živela v nekem strahu, da si nista razodela ljubezni, v kateri bi se nekoč lahko združila kot mož in žena. Taka je bila ta mlada ljubezen, ki nista imela od nje nobene koristi in v poznnejših letih jima je ostala le še v spominu.

Leta so potekala in zaljubljenca sta se razšla in se nista več videla. On je vedel, da je prva mlada in skrivnostna ljubezen pokopana, moral je poiskati drugega dekleta. Zahrepenel je po novi ljubezni in to je hotel doseči čimprej mogoče.

Po par letih tavanja se je tudi on odločil za pot v daljno Ameriko, toda v novi deželi ni dosegel ljubezni, po kateri je vedno hrepenel. Preteklo je par let, ko je slučaj nanesel, da se je spet zaljubil. Dasi je bil dosti starejši nego tedaj, ko se je prvič zaljubil, je bila njegova druga ljubezen silna prvi; zaljubljen se je bil po naključju.

Dasi ni imel prave srčice, je vseeno znal pripovedovati o ljubezni kot močnejši ter naskovati različne vrste ljubezni.

Nekoč dne so se v neki pivnici sestali trije rojaki, med temi moj znanec. Domenili so se, da se popeljejo ven na deželo na neko posestvo. Lastnik pivnice je imel avtomobil in rojaki so ga prosili, naj jih pelje na deželo. On je bil za primerno ceno pripravljen to storiti in naposled so mu plačali vsak en dolar. Zasedli so avto in se odpeljali, kamor so se namenili.

Na tistem posestvu je lastnik imel trgovino z ljubeznijo. Vedno je imel par deklet, ki so za primerno odškodnino prodajale svoje telo moškim, ki so tja zahajali. Lastnik beznice je imel vedno na razpolago tudi vsakovratne plačice, ki jih je prodajal po visoki ceni.

Novi gosti so zasedli stole in in koj sta se začeli vrteti okrog njih naaminkani deklini. Vseleda sta se na kolena moškim in se smehljali, da so moški kaj kmalu izgubili oblast nad seboj.

V kratkem času se je tisti rojak, ki je v ljubezni že dvakrat pogorel, tretjič zaljubljen v eno izmed deklet, ki se je vsedla drugemu moškemu na kolena. Ta prizor je on z naslado opazoval in deklini gledal kot najdražji zaklad na svetu.

(Dalje prihodnjaj.)

bila deklina, ki ji ni drugega bilo mar, kakor da čim prej zmeša moškega, ki mu je sedela na kolnih.

Naenkrat je pa zaljubljenca nekaj novega šinilo skozi možgane — čemu se je sploh zaljubil v deklino, ki je pri volji izročiti svoje telo vsakemu moškemu za denar?

"Kaj vraga imam od tega," je pomislil in še dalje ugibal o ljubezni. Končno je prišel na to, da ljubezen nima meje. Človek se lahko zaljubi kar mimogrede, naposled pa od tega nima nobene koristi.

Po tistem dnevu, ko se je bil zaljubil v prostitutko, je ni več videl. Le včasih se je spomnil na tisti sestanek in zdel se mu je kakor sanje.

Čas je drvel enakomerno naprej. Naš znanec se je selil iz kraja v kraj in iskal novega dela. Nekoč dne ga je pot zanesla v mesto Milwaukee, Wis.

Dospevši v to mesto, si je takoj poiskal stanovanje in hrano. Zakonca, pri katerima je dobil stanovanje, sta imela osemnajstletno hčerko, ki pa ni bila doma. Bila je v službi neke bogate družine, zunaj mesta in je prihajala domov le ob sobotah popoldne.

Ko je dospela domov prvo soboto, je on pregledoval njene slike. Ko je stopila v sobo in pozdravila svojega malega brata, je njen glas predramil rojaka, ki je bil v isti sobi. Takoj se je ozrl v deklino in tudi ona v njega, pogleda sta se srečala in že se je on zaljubil.

Kar kri mu je zastala v žilah, tako je bil očaran ob pogledu na krasno deklino. V grlu ga je začelo tiščati in nervozen je postal. V tistih trenutkih se je spomnil na moč ljubezni in ji je hitro podlegel. Toda zavzel se je, da bo mirno in tiho vse prenesel. Z deklino se je seznanil in nekam boječe se je obnašal napram nji, toda srce je gorelo v ljubezni.

V pondeljek je ona zopet odšla nazaj k bogati družini. Tisti dnevi so bili zanj tako mučni, da jih je komaj prenašal. Skoro neprestano je mislil na deklino in bil v duhu z njo. Strašno težko je pričakoval sobote, ko bo ona zopet dospela domov in jo bo zopet videl. Teden se mu je zdel ko večnost. Na vse načine je odvrčal misli, a pomagalo ni nič. Sanjal je o dekletu ponoči, misli so ga ovirale pri delu, bil je kot zatrt, vtepti si je hotel v glavo, da je vse to le prevara, pa pomagalo ni nič in on je moral trpeti vsled ljubezni.

Prišla je spet sobota, ko je deklica prispela domov. Zaljubljenec je zopet gledal in v srcu je kipele ljubezen, ki je ni hotel razkriti. Končno se je tudi ona zaljubila v fanta. Dopadel se ji je, vedela je pa tudi takoj, da je on neke trde vrste in da ga bo treba na to opomniti. Neko nedeljo ga je prav ljubeznivo pogledala in je vprašala, ako bi hotel iti z njo v gledališče. Ko je on čul te besede, je zasutl, da ga ona ljubi, a se je kar utrašil, namestu da bi zavriskal od veselja. S tem je pokazal, da še ni zrel za ljubezen.

Ponudbo je sprejel in odšla sta v gledališče, kjer sta gledala slike na platnu. Ona je bila zgovorna, fant pa molčal. Domov grede je ves čas silila vanj z raznimi besedami, on je pa samo na kratko odgovarjal in tuhtal svoje. Ona je računala, da ga bo že dobila, ko se je nekoliko privadi, a se je motila.

Neko nedelje, ko je prišla zopet na dopust, jo je on kar sam pobrisal v gledališče. Razume se, da jo je to močno užalilo. Ko se je vračal iz gledališča, jo je naenkrat opazil pred seboj. On je bil rad dohitel, zato je počasi stopal. Toda takoj je opazil, da ona tudi počasi stopa, kakor da se ji nikamor ne mudi.

Ko je dospela do nekega mosta, se ustavila in nekam čudno vedla, je njemu šinila v glavo slutnja, da morda misli skočiti v vodo zaradi nesrečne ljubezni in temu bi bil on kriv. Hitro jo je ubral za njo in kmalu jo je dohitel. Vprašal jo je, kje je bila in ona mu je odgovorila, da je bila na obisku pri sestri in da se vrača domov. Govorila sta o raznih stvareh, samo o ljubezni ne. Dospela sta domov in s tem je bil tudi zaključen sestanek in ljubezen pokopana za vselej.

(Dalje prihodnjaj.)

Frank Zagar

(Kansas City, Kans.):

Moja služba v ameriški armadi

Z zanimanjem sem čital spise rojakov, bivših vojakov, v Prosveti, ki so opisovali svoje doživljaje iz svetovne vojne. Ko se je Amerika pridružila zavezniškim državam in napovedala vojno, sem stopil v ameriško armado, a me niso poslali čez morje in tako sem se izognil trpljenju, ki so ga morali prenašati vojaki na evropskih bojiščih. V smrtni nevarnosti, da bi me ubila krogla iz sovražnikove puške, nisem bil, dobil pa sem nekaj udarcev v rebra, ko sem moral krmiti mule in konje v vojaškem taborišču.

Ko je Amerika napovedala vojno, sem bil uposlen pri neki družbi. Opravljal sem različna dela, dobra in slaba, do 16. maja 1917, dokler ni kompanija naznanila, da bo odpustila vse, ki nimajo prvega papirja. Za to družbo je delalo veliko števil tuje-rodecev, in vsem je pretila izguba službe. Takoj po tistem naznanilu se je zbrala skupina 48 mož in se odločila, da bo dobila prve papirje, da obdrži delo. V skupini smo bili Hrvatje, Slovenci, Poljaki in Rusi. Obvestili smo kompanijo, da bomo šli iskat papirje, kakor je ta naročila poseben voz električne železnice, s katerim smo se odpeljali v mesto, kjer je bil sedež okrajne sodnije. Z nami je šel tudi kompanijski uradnik. V vožnjo in o pravkom na sodniji smo izgubili eno popoldne, toda družba je bila velikodušna in nam ni utrgala plače za tisto popoldne.

Jaz bi bil morda še dolgo časa delal za tisto družbo, ako se ne bi bil spri z nekim Rusom. Z njim sem se večkrat prepiral, neki dan pa sva se zares spoprijela. Naklestil sem ga tako, da so ga morali odpeljati v bolnišnico, mene pa je družba vrgla na ceto. Bil sem brez službe in to je bil glavni vzrok, da sem stopil v ameriško armado.

V tistem času so stali skoraj na vsakem oglišču mestnih ulic vojaki, ki so vabili mlade fante v armado. Tako so ti vojaki tudi mene in več drugih pridobili, da smo se vpisali v armado. Pri zdravniški preiskavi sem bil potrjen, nakar so me poslali v vojaško taborišče na Sunset Hill, Mo. To je bilo 1. junija 1. 1917.

Dodelili so me h kompaniji H, pri kateri ni bilo nobenega Hrvata in nekaj časa, dokler se nisem seznanil z drugimi, sem se silno dolgočasil. V taborišču so prihajali dnevno novi fantje, med temi prostovoljni in oni, ki so morali v armado. Z neko skupino je prišel silno zamazan in razcapan fant. Lasje so mu segali čez ramo, nosil je deset palcev dolgo brado, iz raztrganih čevljev pa so mu gledali palci. Vzelo je precej časa, da so ga očistili in iz njega napravili fanta, kateremu ni bilo para. Star je bil okrog 25 let, visoke in lepe postave in uniforma se mu je izvrstno prilegala. Tisti, ki smo ga videli, ko je prišel k nam umazan in razcapan, skoro nismo mogli verjeti, da je to ena in ista oseba, ko smo ga zagledali v vojaški uniformi.

V tem taborišču smo catali do 20. septembra, nakar je prišlo povelje za odhod, toda povedali

NIKAR BITI SUŽNJI NEPREBAVNOSTI Trinerjevo Grenko Vino vas reši tega

"Zahvaliti se Vam moram za Trinerjevo grenko vino. Skozi leto dni sem trpel zaradi neprebavnosti — kar koli sem popil je ustvarilo plin v mojem želodcu. Pred tremi tedni sem opazil vaš oglas, kupil steklenico in od prve čajne žličke, ki sem ga popil je moja želodčna stisnina prestala. Bilo je kot oprostite, kajne? Moja čreva sedaj delujejo redno kot ura in sedaj jem s slastjo. Vsi zvesti. Wallace A. Combs."

Ako trpite vsled neprebavnosti, slabega apetita, zaprtosti, plinov, glavobola, nervoznosti, nemirnega spanja, prevelike utrujenosti, kupite si Trinerjevo grenko vino; jemljite ga redno po eno čajno žličko pred obedom. V vseh lekarnah.

TRINER'S ELIXIR OF BITTER WINE
Joseph Triner Company, Chicago

nam hiso, kam nas bodo poslali. Dva dni pozneje so nas odvedli na postajo, kjer smo zasedli vlak. Vozili smo se vsa noč in šele naslednjega dne ob 10. zvečer smo dospeli na cilj — v Fort Sill, Oklahoma. Tu nas je že čakala dobra večerja in ko smo se najedli, smo se podali h počitku.

Drugi dan smo morali postavljati šotore in dobili smo tudi puške in bajonete. Potem se je pričelo vežbanje, šest ur na dan. Nekoč dne sem dobil ukaz, da moram na stražo. Na določeno mesto me je spremljal neki podčastnik, katerega sem vprašal, naj mi da ostre nabojce, ki jih bom potreboval, ko bom stal na straži, a on je dejal, da jih ne bom rabil. Tako sem moral stati na straži s prazno puško. Vsak si lahko misli, kakšen stražnik sem bil.

Pozneje smo morali opravljati težja dela. Tri dni v tednu smo kopali strelske jarko, ostale dneve pa so nas urili v streljanju. To je trajalo do 15. februarja 1. 1918. Na ta dan je prišel iz Washingtona ukaz, da se moramo vsi tujezemci pripraviti na izpit. Odpeljali so nas v glavni stan in tu se mi je spet srečala nasmejala, da mi ni bilo treba iti preko velike luže.

Premestili so me v drugi kraj, kjer sem moral krmiti mule in konje. Teh živali je bilo na stotine v tistem kraju. Živino sem oskrboval približno mesec dni, potem pa so mi dali par mul, voz in dva pomagala, da smo prevajali razne stvari. Zaeno so mi zvišali mesečno plačo od trideset na \$36.

Pri prevažanju blaga nas je bilo zaposlenih okrog 350 ljudi — Hrvatje, Slovenci, Poljaki, Rusi, a največ je bilo Nemcev. Stanovali smo v lesenih barakah, v vsaki okrog 50 mož. Imeli smo mehke postelje in vsaka baraka je imela tudi svojo jedilnico.

Iz kraja, kjer se je nahajala

Frank Knox, lastnik čikaškega lista "Daily News," ki bi rad postal predsedniški kandidat republikanske stranke.

naša stotinja, so vlaki stalno dovažali in izvažali vojake, mule in konje tako, da nismo vedeli, ali imajo častniki več opravka z živino ali vojaštvom. Med temi je bilo tudi nekaj Italijanov, ki pa niso bili priljubljeni. Nekateri, katerih imena nečem izdati, so se hvalili, da so Italijane večkrat namlatili in si s tem ohladili vročo kri.

Tisto delo sem opravljal do 8. maja 1919, dokler ni prišlo iz Washingtona poročilo, da vsaki ki noče več služiti v ameriški armadi, lahko izstopi. Jaz sem takrat slekel vojaško suknjo in se vrnil v civilno življenje. Po dolgih letih sem spet obudil spomine na vojaško službo v ameriški armadi, ki bodo morda zanimali čitatelje Prosvete, in jih opisal. Mlada leta so minila, ostala mi je le plešasta glava, katere štrli le še nekaj sivih las, ampak to ne spada med spomine.

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 19. redne konvencije so lahko naroči na list Prosveta in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člani še plačujejo pri assessmentu \$1.25 za teden, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni varnika, reči, da je list predrag za člana S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vaši družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdr. države in Kanado \$6.00	Za Ciceru in Chicago je.....\$7.50
1 teden in.....4.00	1 teden in.....4.00
2 tednika in.....5.00	2 tednika in.....5.00
3 tednike in.....6.00	3 tednike in.....6.00
4 tednike in.....7.00	4 tednike in.....7.00
5 tednikov in.....8.00	5 tednikov in.....8.00
Za Evropo je.....\$9.00	

Izpolnite spodnji kupon, prilepite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri koli članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list teden, bomo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj nasnaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotični vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo sniti datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime.....Čl. družina št.....

Naslov.....

Ustavite teden in ga pripilite k moji naročnini od sledoših članov moji družine:

2).....Čl. družina št.....

3).....Čl. družina št.....

4).....Čl. družina št.....

5).....Čl. družina št.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnikarje, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOJSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, unijske dele prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tam se dajo na željo tudi vse vrste tiskarskega